

УДК 378.147:372.8+811.111.7

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ CLIL У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Михайло Подоляк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов імені Якіма Яреми, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

ORCID: 0000-0003-1482-488X

E-mail: misha.podol@gmail.com

У статті автор розглядає поняття CLIL та ефективність його використання при навчанні предмета «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентами нелінгвістичних ЗВО України. На основі аналізу наукової літератури автор формулює власне визначення поняття методу CLIL, його ефективність в освітньому процесі. Провівши опитування студентів, які навчалися за цим методом, а також проаналізувавши власний досвід його використання, автор надає рекомендації та пропозиції стосовно впровадження цього методу в освітній процес з метою ефективнішого навчання студентів предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Ключові слова: CLIL, освітній процес; навчання іноземної мови; іноземна компетентність; ефективність навчання; навчання на основі змісту; професійна іноземна мова; міждисциплінарність.

THE USE OF THE CLIL METHOD IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES

Mykhailo Podoliak, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor at the Department of the Ukrainian and Foreign Languages n.a. Iakym Iarema, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies.

ORCID: 0000-0003-1482-488X

E-mail: misha.podol@gmail.com

Learning a foreign language in the modern world is an undeniably important component of training specialists in various branches of the economy. A specialist who speaks a foreign language should also know professional terminology in both languages for more efficient work. Thus, there is a need to learn a foreign language in the relevant professional field. Scientists have studied this problem and have developed and implemented a new method in foreign language learning – CLIL (Content and Language Integrated Learning). The purpose of the research is to determine the concept and effectiveness of the CLIL method in forming the professional foreign language communicative competence of students of higher education institutions. The article defines CLIL based on research by many scientists. On this basis, a proper definition of this concept is proposed. It has been demonstrated that CLIL is a harmonious combination of teaching a foreign language and a professional subject by a teacher of a foreign language or a professional subject. It is shown that in order to use the CLIL method in a non-linguistic university, teachers must meet two essential criteria: knowledge of a foreign language at a

level suitable for teaching and knowledge of a professional subject at the appropriate level for teaching. Preparation for implementing the CLIL method in HEIs is a very complex and time-consuming process. The importance of understanding the concept and working principles of this method by the teacher himself should be emphasized, as well as what needs to be done for this. In addition, cooperation between the teacher of a foreign language and a professional subject is essential. An experimental study was also conducted to determine the feedback of students regarding the use of the CLIL method in the process of learning a foreign language. The survey showed that all students were satisfied with the CLIL teaching method. The surveyed students emphasized the effectiveness of duplicating topics from professional subjects and a foreign language using the CLIL method and increasing motivation to study.

Keywords: CLIL; educational process; foreign language learning; foreign language competence; learning efficiency; CBI; professional foreign language; interdisciplinary.

Навчання іноземної мови у сучасному світі є беззаперечно важливою складовою підготовки фахівців різних галузей економіки. Фахівці, які володіють однією або більше іноземними мовами ціняться багатьма роботодавцями. Також і студенти, при навчанні у ЗВО, намагаються вивчити хоча б одну іноземну мову з метою подальшого кращого працевлаштування. Фахівець, який володіє іноземною мовою, повинен також знати і професійну термінологію обома мовами для ефективнішої праці. Таким чином тут виникає необхідність вивчення іноземної мови у відповідній професійній сфері.

Дослідивши цю проблематику, науковці розробили та впровадили новий метод у сфері вивченні іноземної мови. CLIL (Content and Language Integrated Learning) в перекладі: предметно-мовне інтегроване навчання – передбачає вивчення іноземною мовою інших предметів, таких як, наприклад: географія, математика, біологія тощо. Цей метод ставить перед собою дві мети: перша – вивчити іноземну мову; друга – вивчити відповідний предмет. Вперше цей термін був впроваджений Д. Маршем у 1990тих роках для позначення методики викладання шкільних предметів іноземною мовою [4; 10, с. 243; 14, с. 8].

На сучасному етапі цей метод набув широкого поширення у світі, особливо у таких країнах ЄС: Іспанія, Італія, Португалія, в меншій мірі Франція та Німеччина [24, с. 125; 7, с. 99–100]. Також його застосування можна зустріти в школах Великої Британії, США, Бразилії, Японії, Південної Кореї та ін. Окрім цього багато сучасних науковців займаються дослідженням проблематики використання CLIL методу.

Першочергово цей метод розроблявся для застосування у загальноосвітніх школах. Проте, на нашу думку, його також доцільно та ефективно можна впроваджувати і у заклади вищої освіти, особливо ті, які займаються підготовкою спеціалістів, яким необхідна професійно-орієнтована іноземна мова. Проте організація процесу навчання іноземної мови за професійним спрямуванням з використанням методу CLIL є трудомістким та часозатратним процесом, який вимагатиме спеціальної підготовки викладачів.

Дослідження методу CLIL займається багато українських та закордонних вчених. Зокрема пояснення поняття CLIL знаходимо у Х. Ферер, П. Мартінез, Р. Ібаньє, Ж. Макдугалд, К. Урменета, Дж. Ценоза, Ф. Дженесі, Д. Гортера, Я. Штефкова, З. Даніхелова, Е. Ковачікова, Д. Лі, Л. Жанг та інші; в Україні дослідження поняття CLIL знаходимо у працях: Ю. Руднік, Н. Черкашина, З. Огнівенко, Н. Євтушенко, І. Шевченко, О. Кордюк, О. Пасічник, О. Щербакова, С. Нікіфорчук та інших. Проте вважаємо недостатньо висвітленим вченими ефективність використання методу

CLIL у процесі навчання предмета «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам ЗВО.

Мета дослідження – визначення поняття та ефективності методу CLIL у процесі формування професійної іншомовної комунікативної компетентності студентів ЗВО.

Пропонуємо розпочати з визначення поняття CLIL або предметно-мовного інтегрованого навчання. Х. Ферер, П. Мартінез та Р. Ібаньє пояснюють CLIL як викладацький підхід, в якому викладачі забезпечують додаткове вивчення іноземної мови та змісту нелінгвістичних предметів [9]. Ж. Макдугалд зазначає, що CLIL поєднує в собі вивчення іноземної мови, зміст предметів та пізнання [20, с. 11]. К. Урменета пояснює, що метод CLIL – це загальний термін, який стосується освітніх програм, в яких іноземна мова використовується для викладання нелінгвістичних предметів, для розвитку мовних компетентностей у студентів [14, с. 8]. Подібне твердження знаходимо в дослідженні Ю. Руднік. Дослідниця наголошує, що використання методу CLIL передбачає вивчення немовних предметів іноземною мовою [4]. Також І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огнівенко пояснюють поняття методу CLIL як викладання нелінгвістичних предметів іноземною мовою [6, с. 59].

Н. Вілабона та Дж. Ценоз пояснюють, що програми CLIL є підходом до вивчення англійської або іншої іноземної мови поєднуючи мову та зміст предмету. Основною характеристикою цього методу дослідники вбачають у інтеграції змісту предметів та іноземної мови [32, с. 37]. Подібне пояснення знаходимо і в іншій статті Дж. Ценоза, Ф. Дженесі та Д. Гортера, в якій CLIL пояснюється як подвійний освітній підхід, в якому іноземна мова використовується для вивчення як змісту предметів, так і самої мови. Окрім цього науковці зазначають, що інколи цей термін можуть пояснювати як цілу програму або окремі уроки чи діяльність, яка відбувається іноземною мовою [10, с. 244–245]. Н. Євтушенко зазначає, що відповідно до методу CLIL студенти отримують знання з предметів навчального плану з використанням іноземної мови [31, с. 46].

І. Шевченко та О. Кордюк пояснюють, що метод CLIL означає проведення навчання двох предметів одночасно, приділяючи увагу або нелінгвістичному предмету або іноземній мові. Таким чином тут мова використовується для вирішення визначених комунікативних завдань. Метод CLIL часто використовує кооперативну форму навчання з акцентуванням уваги на розвиток комунікативних навичок [27, с. 53].

Я. Штефкова, З. Даніхелова та Е. Ковачікова зазначають, що CLIL є ідеальним для використання на заняттях з іноземної мови завдяки додаванню до занять змісту та матеріалів з інших предметів. Також дослідники наголошують, що цей метод вивчення іноземної мови поєднує в собі дві сфери: іноземну мову та професійний предмет [29, с. 89–91]. Розвиваючи це твердження, Д. Фернандез вважає, що метод CLIL належить до типу вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням. Тобто іноземна мова, за словами дослідника, вивчається у тісному зв'язку з вивченням професійних термінів та зворотів. Також дослідник підкреслює, що це метод спрямований на вивчення нових тем, які тісно пов'язані з професійними предметами [15, с. 13–15].

І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огнівенко наголошують, що метод CLIL є тісно пов'язаний з іноземною мовою для спеціальних цілей у сфері наукових досліджень та викладання [6, с. 59]. Подібне твердження знаходимо в дослідженні О. Щербакової та С. Нікіфорчук, де зазначається, що метод CLIL можна використовувати для навчання іноземної мови студентам нелінгвістичних спеціальностей для розв'язання професійних

та комунікативних проблем [26, с. 112–113]. Таким чином дослідниці також звертають увагу на використання методу CLIL для вивчення професійної іноземної мови.

Також Я. Штефкова та З. Даніхелова зазначають, що CLIL можна застосовувати для розширення мовної компетентності студентів через зосередження на навчальних матеріалах інших технічних предметів. Дослідниці пояснюють: «CLIL – це мовна освіта, яка поєднує зміст і мову. Вона відрізняється від мови певними цілями, оскільки новий зміст (професійні знання) засвоюється іноземною мовою. Іноземна мова використовується як для отримання, так і для створення інформації» [28, с. 137–138]. Окрім цього дослідниці наголошують, що цей метод не замінює заняття з іноземної мови, а лише доповнює їх. Також науковиці вважають метод CLIL студентоцентричним [28, с. 139].

Б. Клімова наголошує, що при використанні методу CLIL викладач в першу чергу повинен думати про своїх студентів. Таким чином дослідниця підкреслює орієнтованість методу на студентоцентричність [16, с. 574].

Д. Лі та Л. Жанг також вважають метод CLIL студентоцентричним з великими можливостями розвитку не лише іншомовних компетентностей в студентів, а й вдосконалення інших важливих навичок [13, с. 2]. Натомість Д. Банегас зазначає, що термін CLIL включає різні концептуалізації для інтеграція навчального плану та вивчення мови [8, с. 105].

О. Пасічник та О. Пасічник виділяють такі види моделей CLIL методу: повне занурення (на основі CLIL будується вся програма навчання) та фрагментарна інтеграція CLIL у загальноосвітній курс іншомовної підготовки. Дослідники стверджують, що основним елементом CLIL є навчальний текст, який може бути презентований у форматі відео, аудіо матеріалів або ілюстрованим текстом; головне, що він був зорієнтованим на одночасне оволодіння іноземною мовою та певною предметною галуззю [2, с. 136–138].

В. Пячентіні розглядає метод CLIL як альтернативу до комунікативного методу навчання мови [24, с. 118]. Подібне знаходимо в дослідженні К. Суванофарат та С. Чінокуль. Науковці стверджують, що метод CLIL є найкращою комунікативною методологією, яка розвиває навички студентів через активну їх участь у навчальному процесі. Дослідники зазначають, що завдання цього методу полягає у вивченні іноземної мови та змісту предметів на достатньому рівні [30, с. 240–242]. Д. Банегас зазначає, що основною ціллю методу CLIL є цілісний та комплексний підхід до вивчення змісту предмету та іноземної мови. Уся навчальна діяльність повинна здійснюватися з використанням іноземної мови [8, с. 115]. Також Б. Клімова наголошує, що заняття за методом CLIL повинне включати в себе різноманітну навчальну діяльність, яка буде не лише вдосконалювати знання студентів з певного предмету, а й підвищувати комунікативну компетентність [16, с. 574].

Зміст немовних предметів, при використанні методу CLIL, відіграє важливу роль. Так, О. Щербакова та С. Нікіфорчук пояснюють, що за методом CLIL мова використовується для навчання та вивчення змісту і мови; навчальний процес за цим методом повинен фокусуватися не лише на змісті, а й на мові. За дослідниками цей метод має дві цілі: вивчення предмету з використанням іноземної мови та іноземної мови через предмет [26, с. 112]. О. Пасічник та О. Пасічник пояснюють, що суть методу CLIL полягає «в одночасному оволодінні мовою та певним змістом і його

проблематикою» [2, с. 135]. О. Першукова стверджує, що в основу методу CLIL «покладено принцип імерсії – занурення в нову мову у процесі опанування предметного змісту немовних предметів». Також, за словами дослідниці, CLIL гармонійно поєднує мову та зміст; словниковий запас та граматичні навички формуються у студентів у зв'язку з вивченням нового предметного змісту [3].

Стосовно змісту у методі CLIL, О. Пасічник та О. Пасічник зазначають, що для цього методу притаманне широке використання академічного, наукового чи термінологічного апарату, який не притаманний для повсякденного вжитку [2, с. 137]. Таким чином можна припустити, що метод CLIL слід використовувати для вивчення іноземної мови у поєднанні з вузькопрофільними предметами, які складають частину загальної підготовки фахівця.

Ми розглядаємо метод CLIL як гармонійне поєднання викладання іноземної мови та фахового предмету викладачем іноземної мови або фахового предмету. Також варто зазначити, що часто можна зустріти використання терміну CBI (Content Based Instruction), що у перекладі – навчання на основі змісту. Він також передбачає навчання загальних предметів з використанням іноземної мови. Принципи дії цього методу є практично ідентичним методу CLIL, тому ми розглядатимемо його як тотожність CBI.

Досліджуючи технологію впровадження методу CLIL, науковці зазначають, що він базується на чотирьох основних вимірах: зміст (предмет), комунікація (навчання через взаємодію), пізнання (навчання і процеси мислення) та культуру (міжкультурне розуміння та глобальна обізнаність у кооперації в навчанні) [16, с. 574; 30, с. 242]. В цьому контексті К. Суванофарат та С. Чінокуль зазначають, що для успішного впровадження методу CLIL викладачі повинні брати до уваги основні елементи цього методу: зміст, мова, інтеграція та навчання [30, с. 242–243].

В. Вазкес зазначає, що успіх впровадження методу CLIL в навчальний процес в більшій мірі залежить від правильного взаємозв'язку між змістом та мовою [23, с. 119]. Такий взаємозв'язок повинен забезпечувати викладач, який використовує метод CLIL у себе на заняттях. І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огінвенко стверджують, що метод CLIL дає змогу проводити навчання іноземною мовою від низької до високої інтенсивності; також його можна використовувати для короткострокового інтенсивного навчання [6, с. 60].

О. Пасічник та О. Пасічник, які зазначають: «CLIL – це не окремий курс, а радше доповнення до теми, що опрацьовується, з основною функцією – урізноманітнити процес навчання як у змістовому, так і процесуальному вимірі. При цьому таке урізноманітнення в тематичному вимірі уявляє собою доволі «мозаїчний» характер» [2, с. 138].

Серед основних ознак методу CLIL Д. Банегас виокремлює: учасники мають достатні знання з іноземної мови; навчання спеціалізованих слів; базується на попередніх знаннях студентів; використовується для перевірки граматики, а не для її навчання; зміст предметів служить для розвитку навичок говоріння та письма; базується на співпраці [8, с. 125].

Особливості методу CLIL, за О. Першуковою, полягають в інтеграції предметного змісту та нової мови. Так, навчання іноземної мови повинне включати зміст предмету, та перетворення інформації таким чином, щоб сприяти полегшеному навчанню студентів. При цьому дослідниця рекомендує максимально забезпечити принцип наочності навчальних матеріалів. Також О. Першукова наголошує на тісній

співпраці викладача іноземної мови з викладачем немовного предмету для використання змісту у навчанні мови. Окрім цього дослідниця підкреслює спрямованість методу CLIL на розвиток когнітивного мислення [3].

Виходячи з цього, вважаємо за необхідне проаналізувати такий важливий елемент методу CLIL як викладач. Особистість викладача при використанні цього методу відіграє особливу роль, оскільки цей метод передбачає тісну міжпредметну взаємодію.

Досліджуючи профіль викладача при впровадженні CLIL, Я. Стефкова, З. Даніхелова та Е. Ковачікова, зазначають, що викладач є ключовим елементом при впровадженні методу CLIL. За їхніми словами викладач не лише зобов'язаний знати іноземну мову на рівні C1 за CEFR, але й володіти знаннями відповідних профільних предметів. Також викладач повинен вміти адаптувати навчальні матеріали з предмету для використання іноземною мовою; добре володіти термінами та словосполученнями відповідного предмету іноземною мовою; здатний використовувати свої знання з відповідного предмету [29, с. 91–92]. Профіль CLIL викладача, зазначає Ж. Макдугалд, вимагає більше співпраці та командної роботи між викладачами, а також розуміння як фахового предмету, так і іноземної мови [21, с. 262]. Д. Лі та Л. Жанг стверджують, що використання методу CLIL вимагає від викладача досконалої педагогічної майстерності та навичок [13, с. 2].

Н. Євтушенко виділяє такі завдання викладача при впровадженні методу CLIL: вибір цікавих навчальних завдань та матеріалів з відповідним рівнем складності іноземної мови, які тісно пов'язані з реаліями життя та майбутньої професії студентів [31, с. 46]. Подібно І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огнівенко наголошують, що викладач повинен ретельно вибирати та готувати навчальні матеріали для використання методу CLIL: «Ми маємо зосередитися на предметному змісті, маючи на увазі, яка саме мова потрібна для того, щоб студенти брали активну участь у заняттях, яку граматику та словниковий запас використовувати для цього» [6, с. 61].

К. Урменета зазначає, що CLIL викладач повинен фокусуватися на змісті предмета, одночасно впроваджуючи лінгвістичну складову, розвивати взаємодію між студентами та викладачем, заохочувати участь студентів в обговоренні, формувати професійну мову та робити її зрозумілою. Викладач повинен знати все, що обговорюється на занятті та мати змогу висловити свою думку іноземною мовою [14, с. 11].

Оскільки у методі CLIL викладача повинен знати іноземну мову на відповідному рівні та предмет, Я. Стефкова, З. Даніхелова та Е. Ковачікова пропонують, щоб викладання за методом CLIL здійснювали викладачі профільних предметів, а не іноземної мови. Проте основною проблемою таких викладачів є саме знання іноземної мови на достатньому рівні [29]. Також Ж. Макдугалд стверджує, що дуже часто метод CLIL використовують викладачі іноземної мови, які володіють деякою інформацією з фахового предмету [21, с. 255].

Ми вважаємо, що для використання методу CLIL у нелінгвістичному університеті повинні викладачі, які відповідають двом важливим критеріям:

- 1) Знання іноземної мови на відповідному для викладання рівні;
- 2) Знання фахового предмету на відповідному для викладання рівні.

Тому, на нашу думку, недоцільною є дискусія стосовно того, викладач якого

предмету повинен використовувати метод CLIL: іноземної мови чи фахового предмету. Розвиваючи цю проблематику, вважаємо за доцільну співпрацю викладачів іноземної мови та фахових предметів. Така співпраця вирішує більшість проблем, які можуть виникати при впровадженні цього методу.

Щодо такої співпраці висловлюються чимало науковців, зокрема Я. Стефкова, З. Даніхелова та Е. Ковачікова наголошують на співпраці між викладачем іноземної мови та спеціалізованого предмету [29, с. 91]. Подібне знаходимо і в дослідженні Ж. Макдугалд [21]. В. Вазкес зазначає, що така співпраця дає позитивні результати стосовно навчання студентів іноземної мови та фахових предметів. Таку співпрацю, на думку науковця, може заохочувати і навчальний заклад, в якому працює викладач [23, с. 119–123].

Також І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огнівенко наголошують на важливості співпраці між викладачами іноземної мови та фахових предметів. В цьому контексті дослідниці зазначають: «CLIL об'єднує викладачів мови та викладачів-предметників, допомагаючи студентам виявляти та розвивати численні навички – так звані навички плюралінгвізму, акцентуючи на розвитку навичок когнітивної функції дискурсу. Інакше кажучи, допомагати студентам будувати та структурувати знання відповідно до належного рівня мислення. Отже, студенти вивчають мову для виконання завдань та застосовують її у своїй професійній царині» [6, с. 62].

Проблема співвідношення змісту предмету та іноземної мови, а також взаємодія між викладачем іноземної мови та предмету є надзвичайно актуальною у дослідженні методу CLIL. Так, Розглядаючи проблему співвідношення змісту фахового предмету та іноземної мови у методі CLIL, Н. Вілабона та Дж. Ценос зазначають, що дуже часто викладачі фахових предметів мало приділяють часу іноземній мові та не інтегрують її належним чином. Так само відбувається і з викладачами іноземної мови, які також ігнорують фаховий предмет, приділяючи більше уваги іноземній мові [32, с. 38]. Тому дослідники наголошують на важливості пошуку правильного балансу між цими елементами методу CLIL. Рішення цієї проблеми вони вбачають у належній підготовці викладачів фахових предметів у сфері іноземної мови або навпаки; іншим рішенням може бути тісна співпраця викладача іноземної мови з викладачем фахових предметів [32, с. 47].

Подібну пропозицію знаходимо в дослідженні такого ж співвідношення іноземної мови та фахових предметів Ж. Макдугалда. Розглядаючи поєднання навчальних планів та робочих програм фахових предметів та іноземної мови, з метою впровадження методу CLIL, науковець наголошує на гармонійному поєднанні ключових елементів обох предметів зі залученням викладачів. Саме на них він покладає вирішальну роль у впровадженні цього методу [20, с. 12].

Натомість В. Вазкес пропонує створити мережу проектів співпраць між викладачами іноземної мови та фахових предметів. На думку науковця це повинна заохочувати сама адміністрація школи, а викладачі повинні бути зацікавлені у цьому. Таким чином це буде результатом співпраці обох викладачів, яка, за словами дослідника, є надзвичайно важливою при впровадженні методу CLIL та, особливо, при розробленні навчальних матеріалів. Такі CLIL проекти мають організовувати предмети, педагогічні стратегії та навчальні матеріали та використання процедури рівнозначного оцінювання студентів. В цьому контексті, за словами дослідника, викладач має мати три

основні компетентності: знання дисципліни, відповідне знання та вміння використовувати іноземну мову та використання методологічних стратегій навчання. Таким чином дослідник пропонує два варіанти: вибирати викладача іноземної мови зі знанням фахового предмету або викладача фахового предмету з володінням іноземною мовою [23, с. 117–118].

Також стосовно співпраці викладачів іноземної мови та фахових предметів у процесі розробки та впровадження методу CLIL висловлюються Х. Ферер, П. Мартінез та Р. Ібаньє [9]. І. Шевченко та О. Кордюк наголошують, що при впровадженні методу CLIL важливо брати до уваги доступність кваліфікованих викладачів, рівень студентів, їхні мовні навички та професійну компетентність [27, с. 53].

Однією з важливих проблем дослідження методу CLIL є його ефективність у процесі розвитку професійних навичок та вміння використовувати іноземну мову. Більшість дослідників методу CLIL підкреслюють його ефективність, серед них К. Суванофарат та С. Чінокуль продемонстрували ефективність цього методу у Таїланді [30, с. 241]; А. Джованні та ін. у Колумбії [7, с. 110]; К. Урменета в Іспанії [14, с. 9]; Д. Лі та Л. Жанг в Китаї [13, с. 9]; Ж. Макдугалд [20, с. 13] та багато інших. Пропонуємо детальніше розглянути переваги використання методу CLIL.

Серед переваг використання цього методу Н. Вілабона та Дж. Ценоз зазначають можливість студентів використовувати іноземну мову у різних сферах діяльності [32, с. 45]. Я. Штефкова та З. Даніхелова вбачають переваги у покращенні співпраці, цікавість навчання, вивченні іншомовної культури, розвиток комунікативних навичок та вдосконалення знань з фахових предметів [16, с. 573]. К. Урменета зазначає, що при використанні методу CLIL кількість годин на іноземну мову збільшується, таким чином студенти краще та ефективніше можуть її опанувати, а також підвищувати рівень компетентності з фахових предметів [14, с. 10]. Д. Лі та Л. Жанг стверджують, що використання методу CLIL сприяє розвитку когнітивної діяльності у студентів [13, с. 11]. Н. Євтушенко зазначає, що цей метод розвиває критичне мислення та креативність, підвищує мотивацію і самооцінку в студентів [31, с. 46]. О. Пасічник та О. Пасічник підкреслюють, що використання CLIL не лише покращує знання з іноземної мови та фахового предмета, а й підвищує мотивацію до навчання [2, с. 136–137]. Також підвищення мотивації до навчання відзначає Ю. Руднік, зазначаючи, що цей метод сприяє розвитку комунікативних навичок у професійній діяльності [4]. Подібно зазначають І. Ткаля, Н. Черкашина та З. Огнівенко, наголошуючи, що CLIL не лише підвищує мотивацію студентів, а й приводить до кращого володіння мовою [6, с. 61]. І. Шевченко та О. Кордюк стверджують, що використання цього методу покращує контроль часу та нівелює мовні бар'єри [27, с. 52]. О. Щербакова та С. Нікіфорчук наголошують, що використання CLIL розвиває у студентів такий спосіб мислення, який допомагає негайно вирішити будь-які професійні проблеми [26, с. 113].

Серед проблем, які виникають при впровадженні методу CLIL, Я. Стефкова, З. Даніхелова та Е. Ковачікова відзначають: додаткове навантаження на викладача при підготовці навчальних матеріалів; брак самих навчальних матеріалів та часу; відсутність попереднього навчання з використання цього методу; брак співпраці між викладачами; невідповідний рівень іншомовної підготовки викладачів фахових предметів [29, с. 90–96]. Подібну проблему у належній підготовці викладачів відзначає і Ж. Макдугалд, зазначаючи, що це є важливим елементом підготовчого процесу для

впровадження методу CLIL [21, с. 257].

Підготовка до впровадження методу CLIL у ЗВО є дуже складним та часозатратним процесом. Перш за все, на нашу думку, слід наголосити на важливості розуміння поняття та принципів роботи цього методу самим викладачем, і що для цього потрібно зробити. Окрім цього, як ми підкреслювали раніше, важлива співпраця між викладачем іноземної мови та фахового предмету. В цьому контексті варто згадати дослідження О. Пасічник та О. Пасічник, які наголошують, що при плануванні CLIL занять викладач має врахувати принцип інтегрованості занять з іноземної мови зі заняттями з фахових предметів. Погоджуємося з дослідниками стосовно того, що: «CLIL-матеріали повинні корелювати з номенклатурою тем, визначених навчальною програмою для конкретного класу. А відтак – забезпечувати взаємну узгодженість та сприяти побудові єдиної системи знань, умінь і навичок на основі опрацювання різних аспектів однієї проблеми» [2, с. 142].

Окрім гармонійного поєднання навчальних предметів існують інші аспекти та рекомендації щодо впровадження CLIL. Так, О. Першукова зазначає, що при розробленні навчальних матеріалів для CLIL варто звертати увагу на такі положення: ретельно відібрані та розроблені навчальні матеріали зі завданнями, які сприяють засвоєнню отриманих знань; наочність навчальних матеріалів, їх повторювальність; в основу завдань закладати можливість розвитку самостійної та творчої діяльності студентів; мультимодальне подання інформації [3].

При розробленні CLIL І. Шевченко та О. Кордюк рекомендують дотримуватися таких принципів: CLIL – це комплексне навчання; результати навчання мають бути отримані впродовж чітко окресленого часу; діяльність студентів має бути плідною та корисною; заняття з іноземної мови має бути спрямоване на вирішення реальної проблеми та завдання; різноманітність форм навчання, метою яких є розвиток комунікативних навичок; викладач та студент є рівними учасниками навчального діалогу [27, с. 54].

Ще однією важливою рекомендацією викладачам, які впроваджують метод CLIL є час впровадження, тобто на якому курсі чи році навчання слід його запроваджувати. Проте в цьому ми обмежимося лише ЗВО. Більшість вчених дійшли висновку, що впроваджувати метод CLIL слід не на перших курсах навчання, а на вищих. Мотивоване це низьким рівнем знань студентів з фахових предметів та, можливо, низьким рівнем володіння іноземною мовою. О. Щербакова та С. Нікіфорчук підкреслюють, що метод CLIL можна впроваджувати на перших курсах в університетах, проте студенти мають знати іноземну мову на рівні B1 за CEFR. Проте дослідниці рекомендують його застосовувати на старших курсах, оскільки студенти вже на той час матимуть певні знання з фахових предметів [26, с. 114]. Подібну рекомендацію знаходимо в дослідженні Д. Банегас, який наголошує на важливості знань студентами іноземної мови на рівні B1 [8, с. 125]. Підтримку цієї рекомендації знаходимо також і в дослідженні О. Пасічник та О. Пасічник. Незважаючи на те, що дослідники висвітлюють впровадження CLIL у школі, вони зазначають, що рівень володіння учнями іноземної мови повинен бути на достатньому рівні [2, с. 140–141].

Дослідивши усі аспекти методу CLIL, принципи його роботи, поняття та рекомендації щодо впровадження, ми вирішили використати цей метод для навчання предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для 15 студентів ветеринарів

третього курсу. Після навчання протягом семестру за методом CLIL, ми провели опитування серед студентів. Варто зазначити, що в нашому випадку ми застосовуємо лише елементи CLIL навчання, оскільки студенти вивчають профільні предмети українською мовою з дублюванням базової інформації з них іноземною.

Викладачем, який впроваджував CLIL був фахівець лінгвіст, який викладає іноземну мову. Підготовчий етап впровадження CLIL передбачав підготовку викладача іноземної мови, навчальних матеріалів та засобів, визначення педагогічних прийомів та обрання різноманітних технік ведення занять. На початковому етапі підготовки викладач іноземної мови ознайомився з предметами, які викладаються студентам на обраному курсі навчання, їхніми робочими програмами та тематикою занять з фахових предметів. Оскільки впровадження методу CLIL вимагає, щоб викладач добре володів фаховими предметами та іноземною мовою, нами було організовано коротке навчання викладача іноземної мови викладачами фахових предметів. Так, викладач іноземної мови коротко вивчав основи таких предметів на 3 курсі: «Ветеринарну вірусологію», «Ветеринарну патофізіологію», «Оперативну Хірургію», «Ветеринарну фармакологію» та «Клінічну діагностику».

Після підготовки, викладач іноземної мови, спільно з викладачами фахових дисциплін розробив навчальні матеріали для студентів, завдання та тести для самоконтролю. Також однією важливою умовою впровадження CLIL було дублювання тем з фахових предметів іноземною мовою. Тобто викладач іноземної мови комунікував з викладачами фахових дисциплін стосовно теми занять, яку вивчати на конкретному занятті на конкретному тижні. Таким чином студенти не лише вивчали фахові предмети та теми українською мовою, а й такі ж предмети та теми іноземною мовою, проте в скороченому варіанті.

В опитуванні були такі запитання:

1. Чи сподобався вам:
 - Метод викладання?
 - Обрані теми?
 - Метод подання інформації?
2. Обґрунтуйте свою відповідь.
3. Чи був ефективним даний метод навчання?

Результати опитування продемонстрували, що усі студенти були задоволені методом викладання CLIL. Опитані студенти підкреслювали ефективність дублювання тем з фахових предметів та іноземної мови з використанням методу CLIL. На їхню думку, це не лише дозволяло закріпити здобуті на фахових заняттях знання, а й оволодіти іншомовними термінами та фаховою лексикою. Окрім цього студенти зазначали ефективність навчального процесу, коли викладач іноземної мови використовував елементи кооперативного навчання, методів кейсів та проектів у поєднанні з методом CLIL. Також варто зазначити, що усі студенти зазначили, що використання методу CLIL покращив їхні знання з іноземної мови та фахових предметів.

CLIL можна вважати логічним продовженням або розвитком предмета «Іноземна мова за професійним спрямуванням» оскільки перший передбачає більш розвинуту форму навчання іноземної мови у поєднанні з фаховими предметами. Проте цей метод також вимагає більше зусиль з боку викладача у процесі розроблення навчальних матеріалів та власної професійної підготовки. Також ефективно застосування методу

CLIL вимагає від студентів достатнього рівня знань, як з іноземної мови, так і з фахових предметів. Ми рекомендуємо використовувати метод CLIL у поєднанні з іншими методами та формами навчання, а саме з кооперативним навчанням, методом кейсів, проектів та перевернутого класу.

Варто зазначити, що впровадження методу CLIL в навчальний процес у ЗВО нелінгвістичного спрямування є складним та часозатратним процесом. В першу чергу важливим є налагодження співпраці між викладачем іноземної мови та викладачем фахових дисциплін, і навпаки. Без такої співпраці, впровадження методу CLIL, фактично залишається неможливим. Окрім цього великою проблемою залишається обізнаність викладачів щодо цього методу та їх мотивація працювати додатково та співпрацювати задля впровадження цього методу. Варто наголосити, що розроблення навчальних матеріалів та підготовчий процес це дуже часозатратна та ресурсозатратна діяльність. Проте результатом використання методу CLIL, я показано з нашого опитування, є сильна мотивація студентів та висока ефективність в отриманні професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Перспективи подальших досліджень можуть включати в себе: вивчення ролі особистості викладача у використанні методу CLIL у навчанні іноземної мови; вплив цього методу на мотивацію студентів; дослідження особливості поєднання фахових предметів з іноземною мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нагорна Н. В. Застосування стратегій методики CLIL у викладанні німецької мови: посібник. Лубни, 2022. 56 с.
2. Пасічник О., Пасічник О. Технологія CLIL як засіб поглиблення компетентнісної спрямованості змісту навчання іноземних мов: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. № 30. С. 134–148. DOI: 10.32405/2411-1309-2023-30-134-148
3. Першукова О. О. Теоретичні основи розробки навчальних матеріалів для роботи за технологією CLIL. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. № 58–59. С. 162–172.
4. Руднік Ю. В. Методика предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL): світовий досвід. *Педагогіка та психологія: проблеми науки та практики*: Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, Україна, 9 серпня 2013 р.). Львів, 2013. С. 63–67.
5. Тарнопольський О. Б. Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вищах. *Іноземні мови*. 2011. № 3(67). С. 23–27.
6. Ткаля І., Черкашина Н., Огнівенко З. CLIL як глобальна тенденція сучасної світової педагогіки. *Проблеми сучасної освіти*. 2020. № 11. С. 59–62. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/17648>
7. Abaunza G., Martínez Abad F., Conde M. J. et al. The effect of CLIL methodology and web applications in the foreign language class: a comparative case in colombian schools. *Espacios*. 2020. № 41. P. 97–114.
8. Banegas D. L. Sharing views of CLIL lesson planning in language teacher education. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*. 2015. № 8(2). P. 104–130. DOI: 10.5294/lacil.2015.8.2.3
9. Campillo-Ferrer J., Miralles Martínez P., Sanchez Ibañez R. CLIL teachers' views on cognitive development in primary education. *Palgrave Communications*. 2020. № 6(976). P. 1–7. DOI: 10.1057/s41599-020-0480-x
10. Cenoz J., Genesee F., Gorter D. Critical Analysis of CLIL: Taking Stock and Looking Forward. *Applied Linguistics*. 2013. № 35/3. P. 243–262. DOI: 10.1093/applin/amt011
11. Coyle D. CLIL Planning Tools for Teachers. University of Nottingham, 2005. P. 17. DOI: 10.17846/CLIL.2015.131-152

12. Dale L., Tanner R. CLIL activities. A resource for subject and language teachers. Cambridge University Press, 2013. 149 p.
13. Li D., Zhang L. Exploring teacher scaffolding in a CLIL-framed EFL intensive reading class: A classroom discourse analysis approach. *Language Teaching Research*. 2020. P. 136216882090334. DOI: 10.1177/1362168820903340
14. Escobar Urmeneta C. An Introduction to Content and Language Integrated Learning (CLIL) for Teachers and Teacher Educators. *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*. 2019. № 2(1). P. 7–19. DOI: 10.5565/rev/clil.21
15. Fernández D. J. CLIL at the university level: Relating language teaching with and through content teaching. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*. 2009. № 2(2). P. 10–26. DOI: 10.5294/laclil.2009.2.2.11
16. Klimova B. CLIL and the Teaching of Foreign Languages. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. № 47. P. 572–576. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.06.698
17. Marsh D. CLIL: An interview with Professor David Marsh. A. G. Scott (Ed.) *Journal of Education and Development*. 2009. № 29. URL: <http://ihjournal.com/content-and-languageintegrated-learning>
18. Marsh D. CLIL/EMILE – The European dimension: Actions, trends and foresight potential. Jyväskylä, Finland: UniCOM, Continuing Education Centre, University of Jyväskylä. 2002. URL: http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc491_en.pdf
19. Marsh D., Maljers A., Hartiala A. Profiling European CLIL Classrooms. Languages open doors. University of Jyväskylä, 2001. 250 p. URL: <https://www.ecml.at/Portals/1/resources/Publications/clilprofiling.pdf>
20. McDougald J. CLIL across the Curriculum, benefits that go beyond the classroom. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*. 2018. № 11. P. 9–18. DOI: 10.5294/laclil.2018.11.1.1
21. McDougald J. S. CLIL approaches in education: Opportunities, challenges, or threats? *Laclil*. 2016. № 9(2). P. 253–266. DOI: 10.5294/laclil.2016.9.2.1
22. Pavón Vázquez V. Enhancing the quality of CLIL: making the best of the collaboration between language teachers and content teachers. *Encuentro*. 2014. № 23. P. 115–127.
23. Pavón Vázquez V., Lancaster N., Bretones Callejas C. Keys issues in developing teachers' competences for CLIL in Andalusia: training, mobility and coordination. *The Language Learning Journal*. 2019. № 48 (1). P. 81–98. DOI: 10.1080/09571736.2019.1642940
24. Piacentini V. CLIL and Science education. A review for a Language focus in Science teaching. *Ricerche di Pedagogia e Didattica – Journal of Theories and Research in Education*. 2021. № 16 (3). P. 113–131. DOI: 10.6092/issn.1970-2221/12646
25. Pokrivčáková S. et al. CLIL in Foreign Language Education. Constantine the Philosopher University in Nitra, 2015. P. 282.
26. Shcherbakova O., Nikiforchuk S. General issues of CLIL approach in teaching BA students at higher educational institutions. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2023. No. 1. P. 112–118. DOI: 10.30525/2592-8813-2023-1-15
27. Shevchenko I. V., Kordyuk O. M. Advantages of using CLIL methodology in the process of future English language teachers' study in contemporary higher educational establishments of Ukraine. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. № 4(70). Issue 170. P. 52–55. DOI: 10.31174/SEND-PP2018-170VI70-12
28. Štefková J., Danihelová Z. CA-CLIL: teachers' and students' perceptions of implementing CLIL in tertiary education. *Advanced Education*. 2023. № 22. P. 137–151. DOI: 10.20535/2410-8286.283210
29. Štefková J., Danihelová Z., Kováčiková E. Implementation of CLIL at technical University focusing on CLIL teacher profile. *Advanced Education*. 2021. № 19. P. 89–102. DOI: 10.20535/2410-8286.240313
30. Suwannoppharat K., Chinokul S. Applying CLIL to English language teaching in Thailand: Issues and challenges. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*. 2015. № 8 (2). P. 237–254. DOI: 10.5294/laclil.2015.8.2.8
31. Yevtushenko N. Content-language integrated learning (CLIL) in the training of students of technical specialties. *Молодий вчений*. 2021. № 10.1(98.1). P. 45–48. DOI: 10.32839/2304-5809/2021-98.1-11
32. Villabona N., Cenoz J. The integration of content and language in CLIL: a challenge for content-driven and language-driven teachers. *Language, Culture and Curriculum*. 2022. № 35(1). P. 36–50. DOI: 10.1080/07908318.2021.1910703

REFERENCES

1. Nahorna, N. V. (2022). Zastosuvannia stratehii metodyky CLIL u vykladanni nimetskoï movy. Lubny [in Ukrainian]
2. Pasichnyk, O., Pasichnyk, O. (2023). Tekhnolohiia CLIL yak zasib pohlyblennia kompetentnisnoi spriamovanosti zmistu navchannia inozemnykh mov: zarubizhnyi dosvid ta vitchyzniani realii. *Problems of the modern manual*, 30, 134–148. DOI: 10.32405/2411-1309-2023-30-134-148 [in Ukrainian].
3. Pershukova, O. O. (2018). Teoretychni osnovy rozrobky navchalnykh materialiv dlia roboty za tekhnolohiieiu CLIL. *Pedagogy of creative personality formation in higher and comprehensive schools*, 58–59, 162–172 [in Ukrainian].
4. Rudnik, Yu. V. (2013). Metodyka predmetno-movnoho intehrovanooho navchannia (CLIL): svitovyi dosvid. Pedahohika ta psykholohiia: problemy nauky ta praktyky: Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Lviv, 63–67 [in Ukrainian].
5. Tarnopolskyi, O. B. (2011). Navchannia cherez zmist, zmistovno-movna intehratsiia ta inshomovne zanurennia u vykladanni inozemnykh mov dlia profesiinykh tsilei u nemovnykh vyshakh. *Foreign languages*, 3(67), 23–27 [in Ukrainian].
6. Tkalia, I., Cherkashyna, N., Ohnivenko, Z. (2020). CLIL yak hlobalna tendentsiia suchasnoi svitovoi pedahohiky. *Problems of modern education*, 11, 59–62. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/17648> [in Ukrainian].
7. Abaunza, G., Martínez Abad, F., Conde, M. J. et al. (2020). The effect of CLIL methodology and web applications in the foreign language class: a comparative case in colombian schools. *Espacios*, 41, 97–114.
8. Banegas, D. L. (2015). Sharing views of CLIL lesson planning in language teacher education. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*, 8(2), 104–130. DOI: 10.5294/laclil.2015.8.2.3
9. Campillo-Ferrer, J., Miralles Martínez, P., Sanchez Ibañez, R. (2020). CLIL teachers' views on cognitive development in primary education. *Palgrave Communications*, 6(976), 1–7. DOI: 10.1057/s41599-020-0480-x
10. Cenoz, J., Genesee, F., Gorter, D. (2013). Critical Analysis of CLIL: Taking Stock and Looking Forward. *Applied Linguistics*, 35/3, 243–262. DOI: 10.1093/applin/amt011
11. Coyle, D. (2005). CLIL Planning Tools for Teachers. University of Nottingham, 17. DOI: 10.17846/CLIL.2015.131-152
12. Dale, L., Tanner, R. (2013). CLIL activities. A resource for subject and language teachers. Cambridge University Press.
13. Li, D., Zhang, L. (2020). Exploring teacher scaffolding in a CLIL-framed EFL intensive reading class: A classroom discourse analysis approach. *Language Teaching Research*, 136216882090334. DOI: 10.1177/1362168820903340
14. Escobar Urmeneta, C. (2019). An Introduction to Content and Language Integrated Learning (CLIL) for Teachers and Teacher Educators. *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 2(1), 7–19. DOI: 10.5565/rev/clil.21
15. Fernández, D. J. (2009). CLIL at the university level: Relating language teaching with and through content teaching. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 2(2), 10–26. DOI: 10.5294/laclil.2009.2.2.11
16. Klimova, B. (2012). CLIL and the Teaching of Foreign Languages. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 47, 572–576. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.06.698
17. Marsh, D. (2009). CLIL: An interview with Professor David Marsh. A. G. Scott (Ed.). *Journal of Education and Development*, 29. URL: <http://ihjournal.com/content-and-languageintegrated-learning>
18. Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE – The European dimension: Actions, trends and foresight potential. Jyväskylä, Finland: UniCOM, Continuing Education Centre, University of Jyväskylä. URL: http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc491_en.pdf
19. Marsh, D., Maljers, A., Hartiala, A. (2001). Profiling European CLIL Classrooms. Languages open doors. University of Jyväskylä. URL: <https://www.ecml.at/Portals/1/resources/Publications/clilprofiling.pdf>
20. McDougald, J. (2018). CLIL across the Curriculum, benefits that go beyond the classroom. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 11, 9–18. DOI: 10.5294/laclil.2018.11.1.1
21. McDougald, J. S. (2016). CLIL approaches in education: Opportunities, challenges, or threats? *Laclil*, 9(2), 253–266. DOI: 10.5294/laclil.2016.9.2.1

22. Pavón Vázquez, V. (2014). Enhancing the quality of CLIL: making the best of the collaboration between language teachers and content teachers. *Encuentro*, 23, 115–127.
23. Piacentini, V. (2021). CLIL and Science education. A review for a Language focus in Science teaching. *Ricerche di Pedagogia e Didattica – Journal of Theories and Research in Education*, 16(3), 113–131. DOI: 10.6092/issn.1970-2221/12646
24. Pokrivčáková, S. et al. (2015). CLIL in Foreign Language Education. Constantine the Philosopher University in Nitra.
25. Shcherbakova, O., Nikiforchuk, S. (2023). General issues of CLIL approach in teaching BA students at higher educational institutions. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 1, 112–118. DOI: 10.30525/2592-8813-2023-1-15
26. Shevchenko, I. V., Kordyuk, O. M. (2018). Advantages of using CLIL methodology in the process of future English language teachers' study in contemporary higher educational establishments of Ukraine. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VI(70), 52–55. DOI: 10.31174/SEND-PP2018-170VI70-12
27. Štefková, J., Danihelová, Z. (2023). CA-CLIL: teachers' and students' perceptions of implementing CLIL in tertiary education. *Advanced Education*, 22, 137–151. DOI:10.20535/2410-8286.283210
28. Štefková, J., Danihelová, Z., Kováčiková, E. (2021). Implementation of CLIL at technical university focusing on CLIL teacher profile. *Advanced Education*, 19, 89–102. DOI: 10.20535/2410-8286.240313
29. Suwannoppharat, K., Chinokul, S. (2015). Applying CLIL to English language teaching in Thailand: Issues and challenges. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*, 8(2), 237–254. DOI: 10.5294/laclil.2015.8.2.8
30. Vázquez, V. P., Lancaster, N., Callejas, C. B. (2019). Keys issues in developing teachers' competences for CLIL in Andalusia: training, mobility and coordination. *The Language Learning Journal*, 48(1), 81–98. DOI: 10.1080/09571736.2019.1642940
31. Yevtushenko, N. (2021). Content-language integrated learning (CLIL) in the training of students of technical specialties. *Molodyi vchenyi*, 10.1(98.1), 45–48. DOI: 10.32839/2304-5809/2021-98.1-11
32. Villabona, N., Cenoz, J. (2022). The integration of content and language in CLIL: a challenge for content-driven and language-driven teachers. *Language, Culture and Curriculum*, 35(1), 36–50. DOI: 10.1080/07908318.2021.1910703